

Bedömarutlåtande vid utbildningsutvärdering med extern bedömning av Kompletteringsutbildning för apotekare med utländsk examen vid Göteborgs universitet

Uppdrag och arbetsprocess

Denna utbildningsutvärdering har gjorts i enlighet med Göteborgs universitets instruktion för externa utvärderingar av utbildningar Dnr V 2018/1092. Utvärderingen har gjorts utifrån ett stort antal dokument gällande såväl utbildningen som helhet, som de specifika kurserna i utbildningen. Dokumenten har tillhandahållits av Göteborgs universitet, sammanställt av projektsamordnare för kompletteringsprogrammet Louise Adermark och Daniel Vallöf. Samlat dokumentunderlag finns i särskild Sharepoint-yta som delats med bedömargruppen. Dessutom har bedömargruppen träffat representanter för programledning, projektsamordnare, lärare, studievägledare, studenter, alumner, avnämare under ett platsbesök 4-5 oktober, samt zoom-möte 7 oktober 2022.

Bedömargruppen har bestått av

Sofia Källemark Sporrang, professor, samhällsfarmaci, Uppsala universitet (ordförande)
Helena Tassidis, universitetslektor och programområdesansvarig, Högskolan Kristianstad
Viktoria Lind, universitetsadjunkt i farmakologi, Uppsala universitet
Anna Nilsson, apotekschef, Göteborg
Wissam Idris, studerande, apotekarprogrammet, Uppsala universitet

Introduktion

Kompletteringsutbildningen för apotekare med utländsk examen vid Göteborgs universitet är en uppdragsutbildning, med utbildningsdepartementet som uppdragsgivare. Kompletteringsutbildningen ges en gång årligen sedan 2017, och syftar till att komplettera tidigare apotekarutbildning från land utanför EU/EES/Schweiz för att uppnå kunskaper motsvarande en svensk apotekarlegitimation. Eftersom legitimation främst behövs inom arbete på apotek eller i övrig hälso- och sjukvård, ligger fokus för kompletteringsutbildningen på dessa roller. Utbildningen består av 3 terminer: termin 1 är en språktermin (tillkom 2019, termin 2 innehåller kursen Kompletterande farmakologi och farmakoterapi i Sverige som består av tre delkurser: Kompletterande farmaceutisk vetenskap och farmaceutisk kommunikation, Läkemedel i det svenska samhället samt Läkemedelsterapi i Sverige). Den tredje terminen består av verksamhetsförlagd utbildning (praktik). Termin 1 kan tillgodoräknas av studenter som uppvisat tillräckligt goda kunskaper i svenska.

Utbildningen är campusbaserad och en del av den (termin 2, delkurs 1) samläses med receptarieprogrammet.

Mellan 20 och 32 studenter har registrerats på kompletteringsutbildningen de senaste åren. Kurspaketet omfattar i sin helhet 100 hp. Studenterna beskrivs av såväl lärare som handledare på apotek som mycket motiverade, entusiastiska och betydligt mer erfarna än den typiska "vanliga" studenten.

Sammantaget visar vår genomgång att mycket fungerar bra, samt att studenter och alumner är nöjda med utbildningen. Dock finns det förbättringsmöjligheter. Dessa finns mer detaljerat beskrivna nedan, men övergripande handlar det om att i ännu större utsträckning anpassa kompletteringsutbildningen till de studerande.

Redovisning av bedömargruppens kommentarer

Nedanstående kommentarer bygger på styrdokumentens bedömningskriterier (punkt 1–8) samt gruppens övriga synpunkter (punkt 9).

1. – att de faktiska studieresultaten motsvarar lärandemål och högskoleförordningens examensmål

Styrkor:

Det övergripande upplägget är relevant liksom innehållet i stort.

Eftersom utbildningen saknar övergripande program mål, evalueras endast kursmålen. Samtidigt ska utbildningen uppfylla kraven på svensk apotekarexamen, och en matris där kursmål och mål för svenska examen visar att i stort sett samtliga dessa krav uppnås också genom kompletteringsutbildningen.

Även om utbildningen saknar övergripande mål fokuserar de flesta (del-)kurserna på att ge kompetens om svenska förhållanden, vilket torde vara det som de studerande främst behöver komplettera. Det gäller hela terminerna 1 och 3, samt de två sista delkurserna under termin 2.

Kursmålen för kursen under termin 3 är identiska med kursmålen för motsvarande kurs på det ordinarie apotekarprogrammet vilket borgar för att de studerandes kompetens motsvarar apotekare utbildade i Sverige.

Svagheter:

Två mål uppnås eventuellt inte: "visa fördjupad förmåga att tillämpa vetenskaplig dokumentation samt att söka, värdera och kritiskt tolka relevant information för att kunna analysera och lösa problem" och "visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och fortlöpande utveckla sin kompetens". Det första målet skulle kunna anses tillgodosäkrat genom studenternas tidigare utbildning/examen vilket då borde framgå i dessa. Det andra målet borde också kunna täckas in, inom till exempel språk- och kommunikationsmomenten på utbildningen, speciellt om man betänker vikten av språket i relation till yrket.

Under termin 1, som fokuserar på kommunikation/språk, framkom synpunkter på att kursen i större utsträckning borde fokusera på vardags-kommunikation på apotek. Det pågår redan ett arbete i den riktningen, vilket vi bedömer som positivt.

För kursen på termin 2 verkar det saknas tydliga bedömningskriterier, dvs. vilka kriterier examinerande/rättande lärare använder vid bedömning och rättning, vilket leder till osäkerhet kring examinationerna. Tydliga bedömningskriterier ger både förutsättningar för

en likartad bedömning och tydliggör för studenterna hur uppgifter och tentamina blir bedömda.

Under delkurs 1 på termin 2 verkar endast delar av kursmålen avhandlas i undervisningen. Kursmål som avhandlas bristfälligt är målen gällande galenisk farmaci (som endast avhandlas i en laboration), kommunikation- inklusive kommunikationsteori, genus, mänskliga rättigheter och hållbarhet. Det är också oklart om dessa mål examineras. Några av de senare finns med i två korta reflektions/inlämningsuppgifter, men bygger då helt på studenternas tidigare kunskap och kompetens.

Reflektion/rekommendation:

- Kursmålen kan ses över vad gäller "visa förmåga att identifiera sitt behov av ytterligare kunskap och fortlöpande utveckla sin kompetens". Detta torde kunna ske utan större ändringar i utbildningens innehåll.
- Kursmål under termin 2 bör ses över, inklusive hur dessa uppfylls, både i form av undervisning och examination.
- I dag är termin 2 *en* kurs som innehåller tre delkurser. Vi föreslår att denna delas upp i tre separata kurser, detta för att tydliggöra kursansvar, och därmed ansvar för kursen, med större möjligheter för kursansvarig att utveckla kursen, inklusive kursmål och examination. Detta torde leda till tydligare kursmål, bedömningskriterier och examination, samt att det blir tydligt vem som ansvarar för att kursmål faktiskt avhandlas i undervisningen.
- En utökning av farmakoterapi-delen med en samtidig minskning av farmakologi-delen skulle eventuellt bättre uppfylla det övergripande fokuset på att lära om svenska förhållanden.
- Språksvårigheter hos studenterna är en återkommande faktor i så väl den skriftliga dokumentation vi har haft tillgång till som de personer vi har pratat med. Ett förslag är att införa en språkstrimma under termin 2, som följer upp där termin 1 slutar. Alternativt skulle innehållet i termin 1 och 2 kunna läsas parallellt under två terminer.

2. -- att undervisningen sätter studenternas lärande i centrum

Styrkor:

Projektsamordnarna har en tät och personlig kontakt med studenterna, och såväl studenter som alumner uppger att de alltid blir väl bemötta och vid behov får hjälp av projektsamordnarna.

Lärare verkar väl medvetna om målgruppen, och anpassar till stor del undervisningen, både vad gäller innehåll och form till denna.

Svagheter:

Utbildningen presenteras som en campusutbildning. Men utifrån ser det mer ut som en hybrid mellan campus- och distansutbildning. Det framstår därför som otydligt om utbildningen är en renodlad campusutbildning eller inte. Det blir därmed oklart om studenterna behöver flytta till närområdet eller inte. Det finns önskemål från studenter om distansundervisning, inte minst då många av dem har en familj och har etablerat sitt liv i

Sverige på andra orter. Många studenter kommer till exempel inte till icke-obligatoriska moment under delkurs 1, termin 2.

Flertalet av de studerande kommer från en annan lärandekultur än den som är typisk för svenska universitet och högskolor. En lärare menar att det är svårt också i undervisningen att föra djupare resonemang på grund av språksvårigheter och att de studerande inte är vana vid att reflektera. Snarare verkar studenterna vara riktade mot utantill-inläring, en lärare kommenterar att de i stor utsträckning förväntar sig ett 'rätt svar' när hen snarare förväntar sig ett väl underbyggt svar. I förlängningen av ovanstående kan vi konstatera att trots att studenterna (enligt både lärare och studenter) generellt har goda kunskaper i farmakologi ser studenterna delkurs 1, termin 2 som stressig. Det kan eventuellt bero på detta med förväntningar vad gäller hur man examineras.

Delkurs 1 på termin 2 samläses till stora delar med receptarieprogrammet. Utifrån de kursmål som finns är det oklart om undervisningen är på rätt nivå (jämför receptariernas kursmål). Vår bedömning, som bekräftats av kursansvarig, är att undervisningen ligger på en för låg nivå. Till detta kommer att det inte verkar helt tydligt vilken kurslitteratur som kursen utgår från. För studenterna på kompletteringsprogrammet rekommenderas en viss litteratur medan det för de samläsande receptarie-studenterna gäller annan kurslitteratur. Kurslitteraturen på receptariernas kurs når inte upp till nivån för en apotekare.

De flesta studerande har redan erfarenhet av svenska apotek, som anställda eller från språkpraktik, när de börjar utbildningen, vilket hänger ihop med poängsystemet för att komma in på utbildningen. På termin 2 ingår ett antal dagars "tidig praktik" på apotek. Motivet för dagarna är att öka studenternas motivation till att läsa utbildningen. Detta torde dock inte behövas, de flesta studenter har väntat länge på att komma in på utbildningen och är redan motiverade och har dessutom redan erfarenheten från apotek.

Reflektion/rekommendation:

- I stället för nuvarande hybridlösning, skulle en distansutbildning med campusträffar kunna ge en större tydlighet för studenterna kring vad som förväntas av dem i form av närvaro. Detta måste dock ställas mot vad som ger bäst lärande.
- En tydlig genomgång av förväntningar och målbeskrivning, bedömningskriterier, studiehandledning skulle kunna underlätta för studenterna att förstå den kultur som råder i Sverige. Detta för att motverka stressen under speciellt delkurs 1 under termin 2 och för att ge studenterna större förståelse för vad som förväntas av dem vad gäller till exempel reflektion.
- Anpassa delkurs 1 på termin 2 till studenternas behov, både vad gäller deras förkunskaper, att det är en kompletterande utbildning och till det faktum att de är apotekare och inte receptarier. Med tanke på att det är en uppdragsutbildning torde resurser för att göra detta kunna rymmas inom den ersättning universitetet får för att genomföra utbildningen.
- Ta bort de två dagarnas "tidig praktik" på termin 2, eller behålla dem endast för de studenter som inte har erfarenhet från svenska apotek. Alternativt kan man ha andra mål med dessa två dagar, förslagsvis uppgifter som handlar om kommunikation eller farmakoterapi och som bygger på den undervisning man har fått. Det innebär att dagarna behöver ligga senare i programmet.

3. -- att undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig och/eller konstnärlig grund samt beprövad erfarenhet, samt
4. -- att lärarna har aktuell och adekvat ämnesmässig och högskolepedagogisk kompetens samt att antalet lärare står i proportion till utbildningens omfattning och innehåll

Styrkor:

Lärarna har generellt såväl ämnesmässig som högskolepedagogisk kompetens.

Mycket undervisning bedrivs i aktiverande undervisningsformer.

Det är relativt många apotekare som undervisar, vilket är av betydelse både för förståelse för studenternas framtida yrkesroll, men också som förebilder. Även lärare med annan bakgrund än apotekare undervisar, med kompetens inom respektive ämne. Ansvarig för termin 3 har både vetenskaplig kompetens och erfarenhet från apotekssektorn. Det senare är inte minst viktigt då utbildning till ett legitimationsyrke inte bara bygger på ämnesmässig kompetens, utan också på färdigheter och förhållningssätt. Den mest närvarande undervisaren på delkurs 3, termin 2 är klinisk farmaceut, vilket också ger en god koppling till svensk terapitradition så som den ser ut i verkligheten.

Svagheter:

Den person som undervisar största delen av delkurs 3 på termin 2 (farmakoterapi) är extern. Detta ger en potentiell sårbarhet. Den externa läraren skapar tentamen, men examinerar i liten grad. De som examinerar delkursen har begränsade kunskaper i farmakoterapi. Farmakoterapi är ett ämne som kopplar ihop många områden inom det farmaceutiska området och kanske borde man just här ha en legitimerad apotekare/receptarie som examinator.

Reflektion/rekommendation:

- För att ytterligare stärka undervisningens kvalitet skulle en högskolepedagogisk utbildning, speciellt riktad till lärare med denna målgrupp kunna vara berikande. Detta med tanke på att studenterna dels kommer med tidigare utbildning och ofta lång arbetslivserfarenhet, men också att majoriteten har sin tidigare utbildning från länder med andra traditioner vad gäller lärande under högskoleutbildning.
- Handledare på apotek (termin 3) får en generell handledarutbildning, men önskade sig en påbyggnad för att handleda just den här studentgruppen, bland annat kring hur man hanterar språksvårigheter vid bedömningar.
- Se över examinationen på delkurs 3 under termin 2 (se ovan).

5. -- att utbildningen är relevant för studenternas och samhällets behov

Styrkor:

Ur studenters och alumners synpunkt är utbildningen relevant, de uppger att de känner sig förberedda för arbetslivet. Det svenska samhället har i dag brist på farmaceuter, så de som

utbildas på kompletteringsutbildningen bidrar till att delvis råda bot på detta. För samhället är det en stor fördel att det utbildas apotekare som behärskar flera språk.

Svagheter:

Ett återkommande tema i dokument och platsbesök är det svenska språket, och då särskilt i förhållande till vardagen på apotek. Det verkar som att en del av studenterna, även efter färdig utbildning, inte behärskar det svenska språket i tillräckligt hög grad för att kunna arbeta som apotekare med patientkontakt. Språkterminen (termin 1) är relativt ny och det är svårt att avgöra vilken skillnad den gör.

En annan synpunkt som framkom från studenthåll var att det vore mer logiskt om delkurserna 2 och 3 på termin 2 bytte plats, eftersom farmakoterapien ämnesmässigt ligger mellan farmakologi och samhällsfarmaci. Alumner efterfrågade också mer farmakoterapi, ett önskemål som de uppger har framförts tidigare, då farmakoterapi är central för arbetet på apotek.

Reflektion/rekommendation:

- Utbildningen skulle troligen vinna på att få en större anknytning till yrkesroller (särskilt de apotekarroller som kräver legitimation, dvs. roller apotekare kan ha inom hälso- och sjukvården, inklusive apotek) redan under termin 1 och 2. Detsamma gäller kommunikationsundervisning kopplat till yrkesrollen. Se ovan om att ha en språkstrimma också under termin 2 och 3.
- Se över delkurserna på termin 2. Det gäller dels ordningen på delkurserna i samhällsfarmaci och farmakoterapi, och dels fördelningen av tid vad gäller farmakologi och farmakoterapi (se under punkt 1 ovan)
- Den lärobok i kommunikation på apotek som används under termin 3 är skriven på engelska. Det är knappast en hjälp när apotekskommunikation på svenska är det som studenterna behöver utveckla. Se över om den kan bytas mot, eller kompletteras med, texter på svenska.

6. -- att studenterna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen

Styrkor:

Studenterna har möjlighet att framföra synpunkter i kursutvärderingar (enkäter) och i en Kursnämnd. Den senare har dock inte alltid genomförts, enligt uppgift på grund av bristande intresse från studenterna. Studenter och alumner upplever att de kan framföra synpunkter spontant, speciellt till projektsamordnarna.

Vi har svårt att uttala oss om i vilken utsträckning studenternas synpunkter leder till reella förändringar. Ett exempel är dock att termin 1 utvecklas för att bli mer anpassad till det språk man använder i kundkommunikationen på apotek, det vill säga vardagssvenska snarare än akademisk svenska.

Svagheter:

Det finns en problematik vad gäller studenternas inflytande inom de kurser som samläses med andra utbildningar, där det kan finnas olika önskemål från kompletteringsutbildningens studenter och studenterna på de andra utbildningarna.

Reflektion/rekommendation:

- Säkerställa att synpunkter från kompletteringsprogrammets studenter kommer fram separat i de kurser som samläses med andra program.

7. -- att en för alla studenter tillgänglig och ändamålsenlig studie- och lärmiljö föreligger

Styrkor:

Vid platsbesöket fick vi möjlighet att se undervisningslokaler samt andra lokaler där studenterna vistas. Dessa såg i stort sett ändamålsenliga ut. Den lokal som var specifikt inredd för hybridundervisning var särskilt intressant.

Svagheter:

Termin 3 genomförs till största delen på ett apotek, vilket leder till att miljön kan variera.

Vid rundvandringen i undervisningslokaler under platsbesöket noterades att större hörsalar inte är optimalt planerade för en rullstolsburen person.

Reflektion/rekommendation:

Som konstaterats tidigare är det få studenter som kommer till icke-obligatoriska moment. Ett förslag är utnyttja hybridsalar så att studenterna kan vara med på distans.

8. – att kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs

Styrkor:

Det finns en utarbetad struktur och rutiner för uppföljning och utveckling av utbildningen. Förutom kursvärderingar och kursrapporter ger kursnämndsmöten och "årlig kvalitetsuppföljning av utbildningar vid Sahlgrenska Akademin" många värdefulla aspekter vad gäller kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen.

Svagheter:

Det är otydligt hur den årliga kvalitetsuppföljningen återkopplas och kommuniceras till de som praktiskt arbetar med utbildningen, i detta fall projektsamordnarna, samt vem som ansvarar för att genomföra förändringar utifrån uppföljningen. Se till exempel under punkt 1 om kursansvar.

Reflektion/rekommendation:

- Se över om det kan bli en tydligare systematik omkring hur utbildningen följs upp på de olika nivåerna (kurs, utbildning och fakultet/institution) och vem som ansvarar för förändringar.

9. Övriga synpunkter från bedömargruppen

Något som framfördes av studenter vid platsbesöket är att om man inte behöver gå termin 1 (för att man uppvisat tillräckligt goda kunskaper i svenska), så kan man ändå inte starta utbildningen förrän en termin senare. Detta är olyckligt inte minst då många studerande redan väntat i lång tid för att komma in på utbildningen.

Det är delvis otydligt hur resurserna som GU får för kompletteringsprogrammet fördelas. Vi anser att det är viktigt att detta bevakas så att de resurser som tilldelas i möjligaste mån kommer studentgruppen till gagn.

Vi upplevde att det till delar var oklart vilket ansvar som ligger på programansvarig respektive projektsamordnare (och kursansvarig – se under punkt 1). En tydligare ansvarsfördelning torde underlätta arbetet med och inom kompletteringsutbildningen.